

به نام خدا

ارزیابی اثرات اجرای قانون هدفمند کردن یارانه ها در آئینه آمار و اخبار

(۱۰ روز با یارانه های هدفمند)

روابط عمومی معاونت امور اقتصادی وزارت امور اقتصادی و دارایی

دی ماه ۱۳۸۹

از زمان مصاحبه رادیو تلویزیونی رئیس جمهور محترم در شبه شب هفته گذشته و متعاقب آن اصلاح قیمت چند حامل انرژی و اصلاح قیمت نان تاکنون حدود ۱۰ روز می گذرد. طی این مدت علی رغم پیش بینی منتقدان اجرای قانون و بعضاً برخی از مسئولین، اوضاع کشور از منظر اقتصادی، سیاسی و امنیتی کاملاً عادی است و دست کم آنچه که در برخی از کشورهای جهان که تجربه آزادسازی قیمت ها را پشت سر گذاشته اند همچون هجوم به فروشگاهها و حتی ناآرامی های اجتماعی و سیاسی بوجود نیامد حتی از این منظر اوضاع از زمان سهمیه بندی بنزین در تابستان سال ۸۷ هم بسیار آرامتر و معمولی تر بود. اکنون پس از ۱۰ روز از اجرای قانون هدفمندکردن یارانه ها که به اعتقاد کارشناسان بدلیل آثار روانی و انتظاری مهمترین و سخت ترین مرحله اصلاح قیمت ها به شمار می رود برخی از آثار اجرای این قانون در قالب آمار و اخبار تشریح می گردد.

۱- بررسی قیمت ها در بازار کالا

مستندترین گزارش از وضعیت قیمت ها در بازار کالا، گزارش هفتگی متوسط قیمت خرده فروشی است که به بررسی قیمت برخی از مواد خوراکی در تهران در هفته منتهی به ۱۳۸۹/۱۰/۳ (پایان هفته اول اجرای قانون) می پردازد. براساس این گزارش بانک مرکزی در هفته مورد گزارش، در گروه لبنیات بهای پنیرپاستوریزه و کره پاستوریزه نسبت به هفته قبل اندکی افزایش ولی قیمت پنیر غیرپاستوریزه کاهش جزئی داشت. بهای سایر اقلام گروه ثابت بود. قیمت تخم مرغ اندکی کاهش یافت و شانه ای ۲۸۴۰۰ الی ۳۷۰۰۰ ریال فروش می رفت. در گروه برنج، بهای تمام اقلام این گروه افزایش جزئی داشت. در گروه حبوب قیمت لپه نخود اندکی افزایش ولی بهای لوبیا چیتی، لوبیا چشم بلبلی و لوبیا قرمز کاهش جزئی یافت. قیمت سایر اقلام این گروه ثابت بود.

در هفته منتهی به سوم دی ماه، در میادین زیر نظر شهرداری تهران هندوانه عرضه کمی داشت ولی بقیه اقلام میوه و سبزی تازه را که تعدادی از آنها از نظر کیفی در سطح پایینی قرار داشتند به نرخ مصوب سازمان میادین میوه و تره بار می فروختند.

میوه فروشی های سطح شهر اقلام مرغوب میوه و سبزی تازه را عرضه می نمودند که در گروه میوه های تازه قیمت پرتقال درجه دو کاهش جزئی ولی سایر اقلام این گروه به ویژه خربزه، هندوانه و انگور افزایش داشت.

در گروه سبزی های تازه، قیمت خیار، پیاز، لوبیا سبز و سبزی های برگی افزایش ولی بهای سایر اقلام این گروه به ویژه گوجه فرنگی نسبت به هفته قبل کاهش یافت. در این هفته قیمت گوشت تازه گاو و گوساله نسبت به هفته قبل افزایش ولی بهای گوشت گوسفند و گوشت مرغ کاهش جزئی داشت.

در هفته منتهی به سوم دی ماه، قیمت قند و شکر اندکی کاهش ولی بهای چای خارجی و روغن نباتی جامد نسبت به هفته قبل افزایش یافت، ضمن اینکه قیمت روغن نباتی مایع ثابت بود.

لبنیات و تخم مرغ

در هفته مورد گزارش در گروه لبنیات بهای پنیر پاستوریزه معادل $0/3$ درصد و کره پاستوریزه $0/4$ درصد افزایش ولی قیمت پنیر غیر پاستوریزه $0/1$ درصد کاهش داشت. بهای سایر اقلام این گروه نسبت به هفته قبل ثابت بود. قیمت تخم مرغ معادل $0/9$ درصد کاهش یافت.

برنج و حبوب

در هفته مورد بررسی در گروه برنج بهای برنج وارداتی غیر تایلندی معادل $0/4$ درصد، برنج داخله درجه یک $0/3$ درصد و برنج داخله درجه دو $0/8$ درصد افزایش داشت. در گروه حبوب قیمت نخود، عدس و لوبیا سفید ثابت بود. بهای لوبیا چیتی معادل $0/6$ درصد، لوبیا چشم بلبلی $0/2$ درصد و لوبیا قرمز $0/1$ درصد کاهش ولی قیمت لپه نخود $0/4$ درصد افزایش یافت.

میوه و سبزی های تازه

در هفته منتهی به سوم دی ماه، در گروه میوه های تازه بهای پرتقال درجه دو معادل $0/5$ درصد کاهش ولی قیمت خربزه $22/0$ درصد، هندوانه $18/0$ درصد، انگور $16/4$ درصد و بهای سایر اقلام این گروه بین $1/6$ درصد تا $10/5$ درصد افزایش داشت. در گروه سبزی های تازه قیمت گوجه فرنگی معادل $16/3$ درصد، بادنجان $2/2$ درصد، کدو سبز $1/7$ درصد و سیب زمینی $0/6$ درصد کاهش ولی بهای سایر اقلام این گروه بین $0/4$ درصد تا $2/5$ درصد افزایش یافت.

گوشت قرمز و گوشت مرغ

در هفته مورد بررسی، قیمت گوشت تازه گاو و گوساله معادل $1/5$ درصد افزایش ولی بهای گوشت گوسفند $0/1$ درصد و گوشت مرغ $0/3$ درصد کاهش داشت.

قند، شکر، چای و روغن نباتی

در هفته منتهی به سوم دی ماه نسبت به هفته قبل، قیمت قند معادل ۰/۱ درصد و شکر ۰/۷ درصد کاهش ولی بهای چای خارجی ۰/۲ درصد و روغن نباتی جامد ۳/۰ درصد افزایش یافت. قیمت روغن نباتی مایع نسبت به هفته قبل ثابت بود.

گزارش دیگر از وضعیت بازار بررسی میدانی خبرنگار خبرگزاری فارس از وضعیت قیمت ۴۴ قلم کالای اساسی در بازار است که نتیجه این بررسی حاکی از آن است که از ۴۴ قلم کالای خوراکی در شهر تهران تا تاریخ ۵ دی ماه ۲۳ قلم کالا افزایش قیمت اندک، ۱۴ قلم کاهش و ۷ قلم کالا بدون تغییر بوده است.

بر اساس این گزارش یک کیلوگرم برنج وارداتی غیرتایلندی به قیمت ۱۹۹۵ تومان (۴ دهم افزایش)، برنج داخلی درجه یک ۲۱۷۵ تومان (۳ دهم درصد افزایش) و برنج داخلی درجه دو هر کیلوگرم ۱۹۳۲ تومان (۸ دهم درصد افزایش) عرضه شد.

* کاهش قیمت گوشت قرمز

براساس آمارهای بانک مرکزی قیمت هر کیلوگرم گوشت گوسفندی با استخوان در هفته گذشته ۱۷ هزار و ۳۰۰ تومان (۱ دهم درصد کاهش) گوشت گاو و گوساله بی استخوان ۱۱ هزار و ۷۳۰ (۱.۵ درصد افزایش) بوده است.

* افزایش قیمت گوشت مرغ

براساس آمار بانک مرکزی گوشت مرغ به قیمت ۲ هزار و ۹۰۰ تومان (۳ دهم درصد کاهش) بوده است اما گزارش میدانی خبرنگار فارس حاکی است روز گذشته قیمت مرغ از ۳ هزار و ۵۰ (جنوب شهر) تا ۳ هزار و ۴۰۰ تومان (مرکز و شمال شهر) متغییر بوده است. این در حالی است که سه روز پیش رئیس اتحادیه مرغ از کاهش ده درصدی قیمت مرغ به دلیل افزایش عرضه ۱۰ درصدی خبر داده بود.

* کاهش ۲۰ تومانی قند و شکر

براساس این گزارش هر کیلوگرم قند و شکر به قیمت یک هزار و ۴۰۰ تومان (یک دهم درصد

کاهش) و شکر ۱۱۹۳ تومان (۷ دهم درصد کاهش) فروخته شد. همچنین چای خارجی هر بسته‌ای ۵۰۰ گرمی به قیمت ۵۲۸۹ (۲ دهم درصد افزایش مواجه بوده است) عرضه شد. اما جدیدترین خبرها حاکی است قیمت هر کیلوگرم قند روز گذشته ۲۰ تومان کاهش داشته است.

* کاهش قیمت حبوبات

در این هفته قیمت نخود، عدس و لوبیا سفید ثابت بود بهای لوبیا چیتی معادل ۶ دهم درصد، لوبیا چشم‌بلبلی ۲ دهم درصد و لوبیا قرمز یک دهم درصد کاهش ولی قیمت نخود ۴ دهم درصد افزایش داشت به طوری که نخود ۲۱۲۴ تومان لپه نخود ۲۲۲۰ تومان، عدس ۲۲۷۶، لوبیا چیتی ۲۵۱۸، لوبیا چشم‌بلبلی ۲۵۲۵، لوبیا سفید ۲۱۹۷، لوبیا قرمز ۲۷۴۲ تومان عرضه شد. این در حالی است که گروه حبوبات بعد از چندین هفته افزایش قیمت طی دو هفته گذشته به ثبات نسبی رسیده است.

* قیمت میوه افزایش یافت

در هفته گذشته در گروه میوه‌های تازه بهای پرتقال درجه دو معادل نیم درصد کاهش ولی قیمت خربزه ۲۲ درصد هندوانه ۱۸ درصد انگور ۱۶.۴ دهم درصد و بهای سایر اقلام این گروه بین ۱.۶ تا ۱۰.۵ افزایش داشت.

بر این اساس قیمت هر کیلوگرم سیب قرمز ۱۷.۸۵ سیب زرد ۱۶.۶۲ پرتقال درجه یک ۱۶.۵۹ پرتقال درجه دو ۱۰.۲۳ نارنگی ۱۲.۶۹، لیموشیرین ۱۱.۰۰، انار ۲۲.۸۴، انگور ۱۸.۴۲، خربزه ۲۳۳۶ و هندوانه ۸۰۰ تومان عرضه شد.

نکته قابل توجه در این قیمت‌ها این است که با توجه به نظر مسئولین در طی چند روز گذشته بعد از اجرای هدفمندی یارانه‌ها افزایش قیمت سوخت هیچ تأثیری در قیمت افزایش قیمت میوه نداشته است و نیز کاهش تعرفه سیب به ۴ درصد باعث عرضه زیاد آن در بازار شده است به طوری که بر اساس جدیدترین اخبار تعرفه سیب و پرتقال از اول دیماه سال جاری صفر خواهد شد.

* گوجه فرنگی کمتر از هزار تومان

در گروه سبزه‌های تازه قیمت گوجه‌فرنگی بعد از چندین هفته رکوردداری با ۱۶.۳ درصد کاهش به یک‌هزار و ۸۰۰ تومان رسید اما بنابه گفته رئیس اتحادیه بافروشان این قیمت در میادین تره بار امروز ۵۰۰ تا یک هزار تومان بوده و گزارش‌های میدانی از داخل شهر نیز حاکی است قیمت گوجه‌فرنگی از ۸۰۰ تا یک‌هزار و ۵۰۰ تومان بسته به انباری یا گلخانه‌ای بودن متغیر است.

در سایر اقلام این گروه خیار، ۱۰۹۰ تومان، بادمجان یک هزار و ۲۰۰ تومان، کدو سبز ۹۵۰ تومان، سیب زمینی ۷۱۴ تومان (۶ دهم درصد کاهش)، پیاز ۸۱۹ (۲.۵ درصد افزایش)، لوبیا سبز ۱۱۹۶ تومان (۱.۲ درصد کاهش) و سبزی برگی ۶۰۰ تومان (۱.۳ دهم درصد افزایش) عرضه شده است.

* افزایش جزئی روغن نباتی

براساس این گزارش قیمت هر حلب ۵ کیلو گرمی روغن نباتی جامد ۱۰ هزار و ۴۸۵ تومان (۳ درصد) افزایش داشت و روغن نباتی مایع هر لیتر ۱۹۵۵ تومان بود که نسبت به هفته گذشته هیچ افزایشی نداشت.

* افزایش جزئی قیمت لبنیات و کاهش تخم مرغ

براساس این گزارش در حوزه لبنیات و تخم مرغ بهای پنیر پاستوریزه معادل ۳ دهم درصد کره پاستوریزه ۴ دهم درصد، افزایش قیمت داشته اما قیمت پنیر غیر پاستوریزه یک دهم درصد کاهش داشت. بهای سایر اقلام این گروه نسبت به هفته قبل ثابت بوده و قیمت تخم مرغ ۹ دهم درصد کاهش داشته است.

پنیر غیر پاستوریزه هر بسته ۴۵۰ گرمی به قیمت ۱۵۱۹ تومان، کره پاستوریزه هر کیلو گرم ۶۹۵۷ تومان و شیر پاستوریزه هم هر لیتر به قیمت یک هزار تومان و هر شانه تخم مرغ (۲ کیلو گرم) ۳۳۳۵ تومان (۹ دهم درصد کاهش)، عرضه شد.

۲- مصرف فرآورده های نفتی پس از اجرای قانون

کاهش ۳۸ درصدی مصرف گازوئیل

بررسی آمار متوسط مصرف ۶۹.۸ میلیون لیتری گازوئیل طی شش روز اول هدفمندی یارانه ها حاکی از کاهش ۲۹ درصدی مصرف این حامل در مقایسه با متوسط آذر امسال و کاهش ۳۸ درصدی در مقایسه با آذر سال گذشته است.

اجرای هدفمند کردن یارانه ها از ۲۸ آذرماه با اعلام رئیس جمهور موجبات افزایش قیمت حامل های انرژی را فراهم کرد که با این حساب پیش بینی می شد، مصرف حامل های انرژی مخصوصا بنزین و گازوئیل با کاهش چشمگیری مواجه شود.

با بررسی جزئیات مصرف بنزین و گازوئیل در شش روز اول هدفمندی یارانه ها در می یابیم، متوسط مصرف بنزین در شش روز اول اجرای این طرح ۶۳.۱۵ میلیون لیتر در روز بوده است که در مقایسه با میانگین مصرف آذر ماه امسال و سال گذشته افزایش اندکی داشته است.

این در حالی است که متوسط مصرف گازوئیل در شش روز اول طرح هدفمندی یارانه ها به ۶۹.۸ میلیون لیتر رسیده است که در مقایسه با متوسط ۹۷.۶ میلیون لیتری آذر امسال ۲۹ درصد کاهش و در مقایسه با متوسط ۱۱۲.۳ میلیون لیتری آذر سال گذشته ۳۸ درصد کاهش دارد.

به گزارش فارس، مصرف بنزین و گازوئیل در تاریخ ۲۸ آذرماه یعنی اولین روز از اجرای قانون هدفمند کردن یارانه ها به ترتیب برابر بود با ۵۳.۳ و ۳۶.۸ میلیون لیتر اما در تاریخ ۲۹ آذر ماه

میزان مصرف بنزین و گازوئیل با مقداری افزایش روبه رو بوده است به طوری که در این روز بنزین به میزان ۶۱.۳ میلیون لیتر و گازوئیل به میزان ۵۵.۵ میلیون لیتر مصرف شده است.

این گزارش اضافه می کند، در تاریخ ۳۰ آذرماه همچنان میزان مصرف بنزین و گازوئیل نسبت به روز قبل افزایش داشته است به طوری که بنزین به میزان ۶۹.۲ میلیون لیتر و گازوئیل به میزان ۹۵.۸ میلیون لیتر مصرف شده است.

بنابراین گزارش، در تاریخ اول دی ماه نیز میزان مصرف بنزین و گازوئیل به ترتیب عبارت بود از ۶۸.۸ میلیون لیتر و ۷۲.۱ میلیون لیتر.

این گزارش حاکی است در تاریخ دوم دی ماه نیز میزان مصرف بنزین و گازوئیل به ترتیب ۷۱ میلیون لیتر و ۸۶.۶ میلیون لیتر و در تاریخ سوم دی ماه نیز به ترتیب ۵۵.۳ میلیون لیتر بنزین و ۷۲.۵ میلیون لیتر گازوئیل مصرف شده است.

بنابراین گزارش با مقایسه آمارهای مصرف بنزین و گازوئیل در آذرماه سال جاری در می یابیم که به طور میانگین در این ماه بنزین به میزان ۵۹.۵ میلیون لیتر و گازوئیل به میزان ۹۷.۶ میلیون لیتر مصرف شده است اما در آذرماه سال گذشته به طور میانگین بنزین به میزان ۶۱.۵ میلیون لیتر و گازوئیل به میزان ۱۱۲.۳ میلیون لیتر مصرف شده بود، بنابراین شاهد کاهش مصرف در این دو حامل انرژی هستیم.

کاهش ۲ تا ۳ درصدی مصرف برق در تهران

قائم مقام مدیر عامل شرکت توزیع برق تهران گفت: آغاز هدفمندی یارانه ها باعث کاهش ۲ تا ۳ درصدی مصرف برق در تهران شد که بیشترین کاهش مربوط به جنوب و شمال تهران بود. وی تاکید کرد: در مقایسه‌ای که انجام شد مصرف برق شهر تهران در ۲۸ آذر سال گذشته ۵۱ هزار و ۲۴۹ مگاوات ساعت بود که در اولین روز هدفمندی یارانه‌ها این عدد در همان روز به ۴۹ هزار و ۵۱۵ مگاوات ساعت رسید که در حقیقت ۳.۳۸ درصد کاهش مصرف را در پی داشته است. وی گفت: مصرف برق در ۲۹ آذر ماه سال گذشته ۵۰ هزار و ۳۸۳ مگاوات بود که در دومین روز هدفمندی یارانه‌ها یعنی ۲۹ آذر ۸۹ به ۴۹ هزار و ۴۰۴ مگاوات رسید که دو درصد کاهش مصرف برق را شاهد بودیم. حدادی ادامه داد: مصرف برق در ۳۰ آذر ماه سال ۸۸ حدود ۵۰ هزار و ۴۲۹ مگاوات ساعت بود که این مصرف در سومین روز هدفمندی یارانه‌ها یعنی در ۳۰ آذر ماه سال جاری به ۴۸ هزار و ۸۹۱ مگاوات ساعت رسید که حدود ۳.۱ درصد کاهش مصرف برق داشتیم.

مصرف آب ۵ در صد کاهش داشت

معاون وزیر نیرو در امور آب و آبفا گفت: مصرف آب در کشور پس از اجرای هدفمندی یارانه ها و در هفته اول بطور متوسط در تمام استان های کشور ۵ در صد کاهش داشت اما پیش بینی می شود که روند کاهش مصرف آب در روزهای آینده بیش از این عدد شود. وی ادامه داد: هنوز مشترکان آب بطور کامل از چگونگی صرفه جویی آب مطلع نیستند بنابراین در آیند نزدیک این وضعیت بهبود پیدا خواهد کرد.

صرفه جویی ۲۰ میلیون مترمکعب گاز از ابتدای دی ماه در بخش خانگی

مدیرعامل شرکت ملی گاز ایران، از صرفه جویی روزانه بیش از ۲۰ میلیون متر مکعب گاز در بخش خانگی و تجاری، طی چهار روز اخیر یعنی پس از اجرای قانون هدفمند شدن یارانه ها خبر داد. به گزارش روابط عمومی شرکت ملی گاز، جواد اوجی چند روز پس از اجرای قانون هدفمند سازی یارانه ها و استقبال خوب هم میهنان و مشترکین گاز طبیعی و به تبع آن صرفه جویی در مصرف این حامل انرژی، گفت: در چهار روز ابتدایی اجرای این قانون، حدود ۲ الی

۳ درصد و در چهار روز دوم حدود ۶.۵ درصد یعنی روزانه معادل ۲۰ تا ۲۱ میلیون متر مکعب در بخش خانگی و تجاری، صرفه جویی در مصرف گاز طبیعی داشته ایم.

وی با اشاره به اینکه این میزان صرفه جویی معادل یک فاز پارس جنوبی می باشد، خاطرنشان کرد: به همین میزان گاز به صنایع و نیروگاه های کشور تحویل گردید و عملاً به تبع آن، حدود ۲۰ میلیون لیتر نیز میزان ذخیره سوخت مایع در کشور افزایش یافت.

اوجی خاطرنشان کرد: از زمان اجرای این قانون تاکنون روزانه حدود ۱۵ میلیون دلار در بخش گاز به واسطه عدم واردات سوخت مورد نیاز نیروگاه ها صرفه جویی شده است.

معاون وزیر نفت در امور گاز به کاهش ۱۳ درصدی مصرف گاز بخش خانگی و تجاری در استان تهران اشاره کرد و افزود: به همین ترتیب در استان های اصفهان، خراسان رضوی، آذربایجان شرقی هر کدام به میزان ۱۰ درصد، فارس ۷ درصد، اردبیل ۵ درصد، زنجان ۸ درصد، کردستان ۹ تا ۱۰ درصد، مازندران ۵ درصد، کرمانشاه ۶ تا ۷ درصد، استان مرکزی ۸ درصد و همدان ۲ درصد، شاهد کاهش در زمینه مصرف گاز طبیعی در بخش خانگی و تجاری بوده ایم.

اوجی اظهار داشت: سال گذشته در این مقطع زمانی، روزانه بالغ بر ۳۳۰ میلیون متر مکعب در بخش های خانگی و تجاری مصرف گاز داشته ایم در حالی که هم اکنون، این رقم به ۳۰۹ تا ۳۱۰ میلیون متر مکعب در روز رسیده است.

وی خاطرنشان کرد: با توجه به افزایش مشترکین گاز طبیعی از شروع سال که معادل یک میلیون و ۵۰ هزار نفر می باشد، رقم فوق بسیار مناسب بوده و لازم است از عموم هموطنان گرامی تقدیر به عمل آید.

مدیرعامل شرکت ملی گاز ایران، در پایان با اشاره به تفکیک کنتور بالغ بر ۲۰۰ هزار مشترک گاز طبیعی از ابتدای سالجاری تا کنون در کشور گفت: در استان تهران نیز در این مقطع زمانی بیش از ۶۰ هزار کنتور و در شهر تهران بالغ بر ۳۰ هزار کنتور تفکیک شده است.

۳- بازتاب اجرای قانون هدفمند کردن در رسانه های خارجی

فایننشال تایمز: هدفمندی یارانه ها جلوی ائتلاف انرژی را در ایران می گیرد

روزنامه انگلیسی فایننشال تایمز با اشاره به اجرای قانون هدفمندی یارانه ها در ایران جلوگیری از ائتلاف انرژی را از آثار مثبت و تورم را از آثار منفی این قانون دانست. فایننشال تایمز در گزارش خود نوشت با اجرای این قانون قیمت بنزین و سایر فرآورده های نفتی در ایران به شدت افزایش یافته است و این مساله تاثیر زیادی بر هزینه های حمل و نقل در اقتصاد ایران گذاشته است.

این روزنامه افزود دولت ایران رسماً اجرای قانون هدفمندکردن یارانه ها و کاهش یارانه انرژی و برخی اقلام مواد غذایی را اعلام کرده است. اجرای این طرح به علت نگرانی نسبت به واکنش مردم نه ماه به تاخیر افتاده بود که البته اجرای توأم با آرامش این قانون نشان داد نگرانی ها در این خصوص بی مورد بوده است.

بر اساس این طرح قیمت بنزین در ایران چهار برابر شده، قیمت دیزل ۲۱۰۰ درصد رشد داشته و قیمت آرد نیز با رشد ۴ برابری روبرو شده است.

این روزنامه انگلیسی سپس به هزینه های مالی سنگین یارانه ها بر دوش دولت ایران اشاره کرده و نوشته است: ایران طی دهه های گذشته مبالغ سنگینی را صرف پرداخت یارانه انرژی می کرده که این مساله موجب ائتلاف مصرف انرژی و کسری بودجه دولت شده است.

مرکز تحقیقات مجلس اعلام کرد هر سال بیش از ۵۰ میلیارد دلار صرف یارانه انرژی می شود که ۳۲ درصد آن مربوط به گازوئیل و ۱۸ درصد مربوط به بنزین است.

به عقیده این روزنامه گازوئیل از اهمیت بیشتری در بخش حمل و نقل ایران برخوردار است و افزایش قیمت گازوئیل می تواند تغییرات و تحولات مهمتری را پدید بیاورد. ۸۰ درصد جابجایی کالا و مسافر در ایران از طریق جاده و بخش عمده آن با خودروهای گازوئیل سوز انجام می شود. مصرف روزانه گازوئیل در ایران ۱۰۰ میلیون لیتر است که ظرفیت تولید ایران به همین میزان است و بنابراین تحریم های آمریکا نمی تواند تاثیری بر این بخش داشته باشد.

تا پیش از هدفمند شدن یارانه ها گازوئیل با قیمت ۱۶.۵ تومان در ایران عرضه می شد در حالی که قیمت واقعی این محصول ۴۴ برابر این رقم است.

فایننشال تایمز همچون سایر رسانه های غربی در گزارش های مغرضانه خود و تا پیش از اجرای قانون هدفمند کردن یارانه ها پیش بینی می کرد اجرای این قانون واکنش تند ملت ایران را به دنبال داشته باشد.

این روزنامه اکنون پس از اجرای توام با آرامش این قانون در ادامه جوسازی های خود تصمیم دولت ایران برای تعطیلی یک ساعت زودتر ادارات دولتی را به این موضوع نسبت داده نوشته است دولت ایران به بهانه آلودگی ادارات دولتی در تهران را یک ساعت زودتر تعطیل می کند اما در واقع می خواهد قبل از تاریک شدن هوا خیابان ها خلوت شود.

بر اساس این گزارش ایرانی ها انرژی ارزان را حقی برای خود می دانند که از بدو تولد برای خود قائل می شوند.

بر اساس این گزارش افزایش تورم نیز یکی از تبعات قانون هدفمند کردن یارانه ها می تواند باشد چرا که نیمی از منابع درآمدی حاصل از این قانون به مردم برگشت داده می شود و این مبالغ در صورت روانه شدن به بازار می تواند آثار تورمی داشته باشد.

یک کارشناس اقتصادی در این باره گفت افزایش قیمت انرژی نه تنها بخش حمل و نقل بلکه صنایعی مثل برق، ساختمان سازی و کشاورزی را تحت تاثیر قرار خواهد داد .

یونایتدپرس: هدفمندی یارانه‌ها در آمد سرانه ایرانی‌ها را افزایش می‌دهد

یونایتدپرس با اشاره به اجرای قانون هدفمند کردن یارانه‌ها در ایران نوشت اجرای دقیق و

کامل این قانون باعث افزایش درآمد سرانه و جلوگیری از اتلاف انرژی در ایران خواهد

شد. یونایتد پرس ضمن اشاره به اجرای قانون هدفمندی یارانه‌ها در ایران نوشت با اجرای این

قانون و حذف تدریجی یارانه‌ها میزان مصرف انرژی در اقتصاد ایران به شدت کاهش خواهد یافت .

قیمت بنزین در هفته جاری از ۰.۰۶ دلار در هر گالن به بیش از یک دلار افزایش یافته است . این

در حالی است که تا پیش از آن دولت ایران هر سال ۱۰۰ میلیارد دلار صرف پرداخت یارانه می کرد

صندوق بین المللی پول در گزارش ماه سپتامبر خود ضمن ارزیابی نسبت به اجرای قانون حذف

یارانه‌ها در ایران نوشت اجرای این قانون موجب کاهش مصرف انرژی در ایران خواهد شد .

بر اساس این گزارش اگر این قانون به طور کامل و دقیق اجرا شود دو پیامد مثبت برای اقتصاد

ایران در بر خواهد داشت که یکی افزایش درآمد سرانه و دیگری جلوگیری از اتلاف مصرف انرژی

خواهد بود .

یونایتدپرس اجرای قانون هدفمند کردن یارانه‌ها را با موضوع تحریم‌ها نیز مرتبط دانسته و مدعی

شده است ایران برای کاستن از فشار تحریم‌ها اقدام به این کار کرده است.

روزنامه انگلیسی فایننشال تایمز نیز در گزارشی تحلیلی جلوگیری از اتلاف انرژی را از آثار مثبت و

تورم را از آثار منفی این قانون دانسته است.

فایننشال تایمز در گزارش خود نوشته است با اجرای این قانون قیمت بنزین و سایر فرآورده‌های

نفتی در ایران به شدت افزایش یافته است و این مساله تاثیر زیادی بر هزینه‌های حمل و نقل در

اقتصاد ایران گذاشته است.

این روزنامه افزود: در عین حال ایران طی دهه های گذشته مبالغ سنگینی را صرف پرداخت یارانه انرژی می کرده که این مساله موجب اتلاف مصرف انرژی و کسری بودجه دولت شده است.

اکنون میست: هدفمند کردن یارانه ها به نفع اقشار آسیب پذیر ایران است

اکنون میست با اشاره به اجرای قانون هدفمند کردن یارانه ها در ایران اجرای این قانون را به نفع اقشار ضعیف و آسیب پذیر دانست و نرخ تورم ایران برای سال های ۲۰۱۱ و ۲۰۱۲ را ۱۵ درصد پیش بینی کرد. واحد اطلاعات اقتصادی اکنون میست در تازه ترین گزارش خود در خصوص تحولات اقتصادی ایران نوشت دولت ایران رسماً برنامه حذف یارانه ها را به اجرا گذاشته است اما مهمترین تهدید برای اجرای قانون هدفمند سازی یارانه ها و حذف یارانه ها تا سال ۲۰۱۵ میلادی افزایش نرخ تورم است .

این گزارش افزوده است: البته دولت قبل از اجرای این قانون یارانه نقدی را به حساب سرپرستهای خانوارها واریز کرده است. به علاوه دولت ایران از حمایت قاطع مجلس برای اجرای این قانون برخوردار است .

این مجله هدفمند شدن یارانه ها را به نفع طبقات ضعیف جامعه دانسته و نوشته است: پرداخت یارانه های سنگین به مصرف انرژی و مواد غذایی در ایران تنها به ضرر قشر فقیر و آسیب پذیر است . دولت ایران قصد دارد از منابع مالی حاصل از اجرای قانون هدفمند سازی یارانه ها برای سرمایه گذاری در پروژه های عمرانی و زیر ساختی استفاده کند .

بر اساس این گزارش تا کنون هیچ گونه تنش و اختلالی در ایران پس از اجرای قانون هدفمندی یارانه ها گزارش نشده است . از نوزدهم دسامبر ۲۰۱۰ قیمت ۶۰ لیتر بنزین یارانه ای از ۱۰۰۰

ریال به ۴۰۰۰ ریال افزایش یافته و قیمت بنزین آزاد نیز از ۴۰۰۰ به ۷۰۰۰ ریال افزایش داشته است. قیمت گازوئیل یارانه ای نیز به ۱۵۰۰ ریال و گازوئیل آزاد نیز به بیش از ۳۰۰۰ ریال افزایش یافته است. دولت همچنین قیمت آب، برق، گاز و مواد غذایی از جمله نان را افزایش داده است. دولت ایران برای هر نفر ۸۱۰ هزار ریال یارانه نقدی به ازای دو ماه واریز کرده است. بر اساس این گزارش صندوق بین المللی پول نیز در گزارشی ضمن تایید اجرای طرح هدفمند سازی یارانه ها در ایران اعلام کرد پیش از این پرداخت یارانه ها بیشتر به نفع اقشار ثروتمند و مرفه جامعه ایران بوده است. هر خانوار ۴ نفری در ایران پیش از این سالیانه ۴ هزار دلار یارانه تنها برای مصرف بنزین و گاز دریافت می کرده است. این مساله موجب افزایش چشمگیر مصرف انرژی و اتلاف آن در کلیه بخشها بوده است. میانگین مصرف انرژی در ایران چهار برابر میانگین جهانی است. صندوق بین المللی پول در عین حال نسبت به افزایش چشمگیر و سریع نرخ تورم در ایران هشدار داده است. نرخ تورم ایران از ۳۰ درصد در دو سال قبل به ۱۰ درصد رسیده است. اکنون میست با وجود اجرای قانون هدفمند کردن یارانه ها میانگین نرخ تورم ایران در سالهای ۲۰۱۱ و ۲۰۱۲ را ۱۵ درصد پیش بینی کرده است.

پیتس‌بورگ پست گزارش داد:

اثر قانون هدفمندی یارانه‌ها بر بخش حمل و نقل ایران

نشریه پیتس‌بورگ پست در تحلیلی با اشاره به اجرای قانون هدفمندی یارانه‌ها در ایران نوشت این قانون بیش از همه بخش حمل و نقل ایران را تحت تاثیر قرار داده است.

نشریه پیتس بورگ پست در تحلیلی ضمن اشاره به اجرای قانون هدفمندی یارانه ها در ایران به بررسی آثار اجرای این قانون بر بخش حمل و نقل پرداخته است.

بر اساس این گزارش یک هفته از اجرای این قانون و افزایش قیمت سوخت می گذرد و بخش حمل و نقل از این قانون تاثیر زیادی پذیرفته است.

این نشریه افزود نخستین آثار اجرای این قانون بر فعالیت رانندگان کامیون، تاکسی ها و ناوهای نمایان شده است.

بنا به این گزارش در جنوب تهران در منطقه اکبر آباد رانندگان کامیون مانند گذشته تمایلی برای حمل و نقل بار نشان نمی دهند. قیمت گازوییل از ۶ سنت به بیش از ۱.۳۲ دلار در هر گالن افزایش یافته است.

یک راننده کامیون در این باره می گوید هیچ وقت ترمینال باربری را این قدر خلوت ندیده بودم . تاثیر اجرای این طرح بر بخش حمل و نقل بسیار سریع و بی سابقه بوده است .

به عقیده تحلیلگران این وضعیت موقتی بوده است و با اعمال نرخ های جدید حمل و نقل وضعیت نقل و انتقال بار و مسافر به وضعیت قبل از هدفمند کردن یارانه ها بازمی گردد.

دولت ایران نرخ های جدیدی را برای کرایه تاکسی، اتوبوس و مینی بوس ها اعلام کرده است. در عین حال دولت به خطوط هواپیمایی و مترو اجازه افزایش قیمت بلیت را نداده است .

نرخ بلیت اتوبوسهای بین شهری و آژانسهای تاکسی سرویس تا ۱۸ درصد افزایش داشته است .

به عقیده کارشناسان و دولت ایران اجرای این طرح برای رشد و رونق اقتصادی لازم و ضروری است

. البته در مورد برخی جزییات و نحوه اجرای این قانون اختلاف نظرهایی وجود داشته است . حمید رضا کاتوزیان نماینده مجلس افزایش قیمتها را شوکی جدی بر زندگی و اقتصاد مردم ایران ارزیابی کرده است . اما دولت ایران نیز اعلام کرد افزایش قیمتها را در حد ثابتی نگه خواهد داشت تا از افزایش شدید تورم جلوگیری کند .

دکتر فرزین در گفت‌وگو با فرانس پرس اعلام کرد:

جزئیات کاهش مصرف بنزین، گازوئیل، گاز و آب در ۹ روز گذشته

سخنگوی کارگروه تحول اقتصادی دولت اعلام کرد در ۹ روز گذشته با اجرای قانون هدفمندکردن یارانه‌ها میزان مصرف بنزین در ایران ۹ درصد، گازوئیل ۲۶ درصد، گاز طبیعی ۶ درصد و آب نیز ۵ درصد کاهش یافته است . فرانس پرس از قول یک مقام رسمی ایران اعلام کرد از زمان آغاز اجرای قانون هدفمندی یارانه‌ها و افزایش قیمت سوخت در ایران میزان مصرف سوخت در این کشور به طور چشمگیری کاهش یافته است .

محمد رضا فرزین سخنگوی کارگروه تحول اقتصادی دولت در مصاحبه با این خبرگزاری گفت: در ۹ روز نخست اجرای قانون هدفمندی یارانه‌ها میزان مصرف انرژی در ایران کاهش یافته است.

دولت ایران از ۱۹ دسامبر قانون هدفمند سازی یارانه‌ها و حذف تدریجی یارانه‌ها را آغاز کرده است . در نتیجه اجرای این طرح قیمت بنزین، گازوئیل، گاز و برق و آب به شدت افزایش یافته و در برخی موارد پنج برابر شده است . ایران قصد دارد بر اساس برنامه پنج ساله یارانه انرژی را که هر سال ۱۰۰ میلیارد دلار هزینه بر بودجه تحمیل می کند حذف کند .

فرزین افزود: از زمان آغاز اجرای این قانون تا کنون شاهد کاهش چشمگیر مصرف انرژی در سراسر

کشور هستیم . در ۹ روز گذشته میزان مصرف بنزین از ۶۰ میلیون لیتر در روز به ۵۵ میلیون لیتر در روز رسیده است . میزان مصرف گازوئیل نیز از ۵۴ میلیون لیتر در روز به ۴۰ تا ۴۱ میلیون لیتر کاهش یافته است . میزان مصرف گاز طبیعی نیز ۶ درصد و مصرف آب نیز ۵ درصد کاهش یافته است . بر اساس این گزارش تثبیت مصرف انرژی در ایران یکی از مهمترین اولویتهای دولت به شمار می رود. مصرف انرژی در ایران در ده سال گذشته به شدت رشد داشته و هر سال ۶.۵ درصد افزایش یافته است .

وی گفت: هر سال ۱۰۰ میلیارد دلار از تولید ناخالص داخلی ۴۰۰ میلیارد دلاری ایران صرف یارانه می شود . با پرداخت یارانه های ۱۰۰ میلیارد دلاری نمی توان شبکه تامین اجتماعی را گسترش داد . با ادامه روند گذشته نمی توان فقر را کاهش داد . باید با استفاده از منابع موجود قیمتها را مدیریت کنیم .

سخنگوی کارگروه تحول اقتصادی دولت در ادامه ضمن رد انتقادات مربوط به تورمی بودن اجرای این طرح گفت: دولت درآمد حاصل از اجرای قانون را به مردم باز خواهد گرداند . اجرای این طرح موجب افزایش نقدینگی نخواهد شد . بنا براین طرح ما تورم زا نیست . با توزیع مجدد بخشی از این درآمد به بخش تولید افزایش نرخ تورم کنترل خواهد شد . دولت با حمایت از بخش خصوصی از افزایش نرخ تورم جلوگیری خواهد کرد . وی افزود: این نقدینگی موجب افزایش تقاضا برای تولید خواهد شد . بر اساس این قانون بیش از ۶۰.۵ میلیون ایرانی هر دو ماه ۸۹۰ هزار ریال یارانه نقدی دریافت می کنند که این برنامه هر ماه ۲.۵ میلیارد دلار برای دولت هزینه دارد .

فرزین در مورد اثرات این قانون بر بخش حمل و نقل گفت دولت این مسائل را پیش بینی کرده است و در حال رایزنی با نمایندگان اتحادیه ها است .

وی با اشاره به پذیرش این قانون از سوی مردم تاکید کرد: مردم و دولت در حال همکاری مسوولانه با هم هستند و این مسئله کمک کرده است قانون مذکور به خوبی پیش برود.

۴- هدفمند شدن یارانه ها از نگاه کارشناسان و رسانه های داخلی

«دنیای اقتصاد» آثار اولیه اصلاح قیمت‌ها را بررسی می‌کند

عبور از گردنه اول یارانه‌ها

روزنامه دنیای اقتصاد: تحلیل‌های اولیه نشان می‌دهد که فرسایشی شدن زمان آغاز اصلاح قیمت‌ها، کنترل شدید قیمت ارز از سوی دولت، سهمیه‌های حمایتی بنزین و گازوئیل، جداسازی واریز یارانه نقدی نان از یارانه نقدی انرژی، ذخیره‌سازی مقادیر معتناهی کالاهای اساسی، امکان برداشت یارانه نقدی همزمان با اعلام اصلاح قیمت‌ها، عدم تزریق نقدینگی جدید به چرخه پولی کشور در کنار تدابیر سفت و سخت انتظامی و تعزیراتی برای حفظ روال عادی بازار از عمده دلایلی به حساب می‌آید که عبور اقتصاد ایران از گردنه اول آزادسازی قیمت‌ها را تسهیل کرد. فاز نهایی اجرای قانون یارانه‌ها از روز شنبه هفته گذشته در حالی از سوی رییس‌جمهور اعلام شد که تبعات اولیه اعلام آزادسازی قیمت‌ها با آنچه که پیش از آن توسط برخی از منتقدان پیش‌بینی شده بود تفاوت‌های زیادی را داشته است و به این سوال اساسی منجر شده است که چرا آثار اجرای قانون یارانه‌ها با آنچه که پیش‌بینی می‌شد تا حدود بسیار زیادی متفاوت بود؟ پیش‌بینی غالب به خصوص نزد اقتصاددانان مجلس این بود که اگر روند آزادسازی قیمت‌ها با شیب تند اجرا شود، امکان شوک تورمی و هجوم مردم به فروشگاه‌ها و حتی ناآرامی‌های اجتماعی و سیاسی وجود دارد. دست‌کم در برخی کشورهای جهان که تجربه آزادسازی قیمت‌ها را پشت سر گذاشته‌اند، روز اول آزادسازی قیمت‌ها با تنش‌های اجتماعی و سیاسی و تورم‌های یک شبه مواجه بوده است. سال گذشته که هوگو چاوز رییس‌جمهور ونزوئلا آزادسازی قیمت ارز در این کشور را اعلام کرد، هجوم مردم به فروشگاه‌ها و ذخیره‌سازی کالاهای اساسی از سوی مردم محسوس بود. اما تحلیلی بر آنچه که در ایران طی ۱۰ روزی که از اعلام آزادسازی قیمت‌ها

گذشته است، نشان می‌دهد آثار اولیه‌ای که انتظار آن می‌رفت به وقوع نپیوست. شنبه شب هفته گذشته که رییس‌جمهور بر صفحه تلویزیون حاضر شد و پس از سخنرانی ۱/۵ ساعته از آغاز اصلاح قیمت‌ها خبر داد و متعاقباً ستاد هدفمندی یارانه‌ها هم قیمت برخی حامل‌های انرژی را اعلام کرد که نشانگر افزایش ۷ برابری بنزین و ۲۱ برابری قیمت گازوئیل بود، اما باز هم اتفاقی نیفتاد و به غیر از ساعتی قبل از نیمه شب شنبه که مقابل برخی پمپ بنزین‌ها صف‌های مقطعی تشکیل شد، پس از آن اتفاق خاصی در عرصه اقتصادی، اجتماعی و سیاسی کشور رخ نداده است. به خصوص بازار ایران ثبات نسبی خود را حفظ کرده است و از آن شوک‌های چندین ده درصدی تورمی که پیش‌بینی می‌شد خبری نیست. البته اگر چه قضاوت نهایی درباره آثار تورمی یارانه‌ها زود است و می‌بایستی به انتظار نشست تا تبعات بعدی اجرای قانون یارانه‌ها پدیدار شود، اما با این وجود تا همین مرحله هم بحث آزادسازی قیمت‌ها با مدیریت نسبی از سر گذشته است و به ویژه پیش‌بینی‌هایی که درباره احتمال به هم ریختن بازار شده بود، محقق نشد. در بحث آزادسازی قیمت‌ها چند گردنه مهم وجود دارد که شاید روزهای نخست اعلام آزادسازی قیمت‌ها یکی از این گردنه‌ها و مهم‌ترین آنها باشد. تجارب سایر کشورها نشان می‌دهد در روز نخست آزادسازی قیمت‌ها التهاب اقتصادی و اجتماعی و حتی سیاسی اوج می‌گیرد و چه بسا چنین التهاباتی باعث شود که دولت‌ها از ادامه آزادسازی قیمت‌ها خودداری و آن را متوقف یا به صورت اساسی تعدیل کنند و یا از سرعت آن بکاهند. اما در ایران چنین اتفاقی نیفتاد و این نشان می‌دهد که دولت به صورت نسبی در مهار شوک اولیه آزادسازی قیمت‌ها موفق عمل کرده است. اکنون بازارهای ایران فعالیت عادی خود را سپری می‌کنند و گزارشی مبنی بر التهاب در بازار مخابره نگردیده است.

اهمیت تداوم آرامش در بازار ایران از آنجا ناشی می‌شود که ضریب افزایش قیمت‌ها خلاف انتظارات موجود بود و انتظار می‌رفت با چنین ضریب افزایش قیمتی، بازار به هم بریزد. یعنی هیچ‌کس تصور نمی‌کرد که دولت از داروی شوک درمانی قیمتی آن هم با این شیب تند استفاده کند. اگر چه رییس‌جمهور در مصاحبه تلویزیونی خود حاضر نشد از لفظ «شوک درمانی» یا

«آزادسازی قیمت‌ها» استفاده کند و برای آن عنوان «اصلاح قیمت‌ها» را برگزید، اما اطلاعیه‌های بعدی که از سوی ستاد هدفمندی یارانه‌ها منتشر شد نشان داد که رییس‌جمهور احتمالاً با هدف اطمینان بخشی و حفظ آرامش عمومی حاضر به استفاده از اصطلاح «آزادسازی قیمت‌ها» یا «شوک درمانی» نشده است؛ چرا که آنچه در عمل اتفاق افتاد تمام شاخص‌های شوک درمانی را در دل خود نهفته دارد. به عنوان مثال، قیمت فوب هر لیتر بنزین در خلیج فارس حدود ۶۰۰ تومان است که با هزینه حمل و نقل به حدود ۷۵۰ تا ۸۰۰ تومان می‌رسد و اکنون قیمت بنزین آزاد در ایران ۷۰۰ تومان اعلام شده است. قیمت‌هایی هم که برای گاز، آب و برق اعلام شده است تا حد قیمت نهایی آن است و البته در این میان اگر چه قیمت گازوئیل آزاد، نصف قیمت فوب خلیج فارس یعنی تنها ۳۵۰ تومان اعلام شده است، اما با این وجود ضریب افزایش قیمت گازوئیل بیش از ضریب افزایش قیمت سایر نهاده‌های انرژی در ایران بوده است. به عبارت دیگر، قیمت گازوئیل آزاد در مقایسه با قیمت قبلی بیش از ۲۰ برابر افزایش یافته است و از نظر شاخص‌های علم اقتصاد افزایش ۲۰ برابری و ناگهانی قیمت یک کالا یا خدمات، نوعی شوک درمانی قیمتی به حساب می‌آید. البته اگر چه ضریب افزایش قیمت‌ها بر خلاف انتظارات بود، اما واقعیت این است که تبعات آزادسازی قیمت‌ها هم بر خلاف انتظار بود. به عبارت دیگر تمامی تحلیل‌ها مبنی بر اینکه دولت با چنین شیب تندی به آزادسازی قیمت‌ها اقدام نمی‌کند و نیز شوک اولیه آزادسازی قیمت‌ها قابل توجه خواهد بود، هر دو در جهت معکوس به وقوع پیوست. تحلیل‌های اولیه نشان می‌دهد که فرسایشی شدن زمان آغاز اصلاح قیمت‌ها، کنترل شدید قیمت ارز از سوی دولت، سهمیه‌های حمایتی بنزین و گازوئیل، جداسازی واریز یارانه نقدی نان از یارانه نقدی انرژی، ذخیره‌سازی مقادیر معتدله‌ی کالاهای اساسی، امکان برداشت یارانه نقدی همزمان با اعلام اصلاح قیمت‌ها، عدم تزریق نقدینگی جدید به چرخه پولی کشور در کنار تدابیر سفت و سخت انتظامی و تعزیراتی برای حفظ روال عادی بازار از عمده دلایلی به حساب می‌آید که عبور اقتصاد ایران از گردنه اول آزادسازی قیمت‌ها را تسهیل کرد. گردنه‌ای که به خاطر اینکه دارای شیب‌های بسیار

تندی است اگر با مدیریت صحیح نقدینگی همراه نشود چه بسا که موفقیت‌های اولیه را بر باد دهد. اما واقعیت این است به رغم فراز و فرودهای زیادی که در محافل رسمی و کارشناسی ایران طی شد تا بحث جراحی اقتصاد به قانونی برای اجرا تبدیل شود، اینک این قانون مهم اجرایی شده است و ایران در شمار کشورهای قرار گرفته است که سیاست پرداخت یارانه مستقیم به کالا و خدمات را کنار گذاشته است. البته در این میان برخی کارشناسان اقتصادی هم گفته بودند بر خلاف تصور در بحث اصلاح قیمت‌ها اگر از شیوه شوک درمانی استفاده کنیم احتمال موفقیت آمیز بودن طرح و عبور آسان‌تر از گردنه اول بیشتر مهیا می‌شود. از جمله در روزنامه دنیای اقتصاد به تاریخ ۲۲ فروردین ۱۳۸۸ از شیوه شوک درمانی دفاع شده بود. براساس آن تحلیل، مخالفان قانون یارانه‌ها بیش از هر چیز عنوان می‌کردند که لایحه هدفمند کردن یارانه‌ها بر مبنای «شوک درمانی» است و چه چیز منکوب‌تر از چنین سیاست لیبرالی. مقالات و اظهار نظرهای بسیاری در این ارتباط نوشته و گفته شد و پیام اصلی آن بود که جهش قیمتی خسران بی‌حدی برای اقتصاد در بر خواهد داشت. اما واقعیت غیر این است؛ چراکه انتظارات یکی از کلیدی‌ترین مفاهیم علم اقتصاد است که در طول زمان نیز کامل‌تر شده است. از انتظارات تطبیقی و عقلایی گرفته تا مباحث جدیدتری، چون یادگیری (Learning) و همه اینها بر آنند تا نشان دهند عواملان اقتصادی با پیش‌بینی سطوح قیمتی آتی بر میزان محقق شده آنها در آینده تاثیر می‌گذارند. به عبارت دیگر تورم انتظاری برای دوره بعدی بر تورم آن دوره تاثیر می‌گذارد و نیاز به توضیح نیست که این اثر مثبت است و در بسیاری از مدل‌ها اثری یک‌به‌یک دارد. تنها نقطه اختلاف بین مدل‌ها در چگونگی به وجود آمدن این انتظارات است. آیا عواملان به سطوح قیمتی گذشته می‌نگرند و آینده را پیش‌بینی می‌کنند؟ یا بر اساس اطلاعاتی که در رسانه‌ها وجود دارد، انتظارات خود را شکل می‌دهند؟ یا بر مبنای ترکیبی از این دو؟ یا مانند اقتصاد سنجی دان‌ها با مدل‌های پیچیده آینده را پیش‌بینی می‌کنند؟

بنابراین انتظارات به هر صورت که شکل بگیرد، بر تورم آتی موثر است. سیاست‌های شوک درمانی

بر همین مبنا است که توصیه می‌کند برای کاهش تورم‌های آتی که ناشی از انتظارات است، اصلاح قیمتی به شکل جهشی و در یک نقطه از زمان صورت گیرد.

در این صورت عاملان در وضعیتی قرار می‌گیرند که قادر نخواهند بود، تابع انتظارات خود را تغییر دهند. از یک سو در گذشته چنین اصلاحی وجود نداشته است و در نتیجه فرم تطبیقی انتظارات شکل نمی‌گیرد و از سوی دیگر وقتی فاصله تصمیم تا عمل کوتاه باشد، عملاً زمانی نمی‌ماند تا عاملان اقتصادی، نگاه پیش‌نگر (Forward Looking) خود به قیمت‌های آتی را اصلاح کنند. در این صورت این اصلاح قیمتی با کمترین تورم و تنها از کانال‌های واقعی اقتصاد بروز می‌یابد. اگرچه این تورم حاصل شده در کمترین زمان رخ می‌دهد.

اما اگر راه جایگزین را که بر اصلاح تدریجی قیمت تأکید دارد، برگزینیم، نمی‌توان کتمان کرد که تورمی که در نهایت و پس از انجام اصلاح صورت می‌گیرد، به مراتب بالاتر از سیاست شوک درمانی است. انتظارات در این حالت از دو جهت می‌تواند تکوین یابد. از یک سو عاملان از سطح نهایی اصلاح مطلع هستند و بر مبنای آن سطح انتظارات خود را شکل می‌دهند و از سوی دیگر در حین اعمال سیاست سرعت تعدیل را به شکل فرآیند تطبیقی درمی‌یابند. همه اینها بر تورم تاثیر می‌گذارد و تعدیل قیمت با تورمی بالاتر حاصل می‌شود. مساله دیگری هم که وجود دارد، آن است که طرفداران اقتصاد خوانده تعدیل تدریجی نیز با این نظر همراه هستند، اما بیان می‌دارند که تورم بالاتر در دوره زمانی بیشتر، کم‌هزینه‌تر از تورم کمتری است که در یک لحظه ایجاد می‌شود. در واقع اختلاف در این نیست که شوک درمانی تورم کمتری را حاصل می‌کند، بلکه اختلاف در گزینش میان تورم بالاتر در مدتی طولانی‌تر و تورمی کمتر در زمانی کوتاه است. بنابراین اگر واقعا بیمی از این مسائل وجود ندارد، چرا باید از سیاست‌های شوک درمانی برحذر بود؟ به دیگر سخن، اگر با دیدی اقتصادی بنگریم و چون یک اقتصاددان بخواهیم میان این تعدیل یکباره و تدریجی، یکی را انتخاب کنیم، شاید انتخاب علمی‌تر، گزینه یکباره باشد و اکنون دولت احمدی‌نژاد هم از گزینه یکباره استفاده کرده است.

شواهد ثبات بازارها پس از اعلام اصلاح قیمت‌ها

نگاهی به مهم‌ترین بازارهای اقتصادی یعنی بازار ارز و طلا، بازار مسکن، بورس، بازار کالاهای اساسی و خرده‌فروشی نشان می‌دهد که قیمت‌ها در این بازارها نسبت به زمان پیش از اعلام اصلاح قیمت‌ها تغییر محسوسی نداشته است و امکان تهیه اقلام مورد نیاز از این بازارها با قیمت‌های پیشین وجود دارد. بررسی و رصد تحولات بازار از سوی گروه‌های مختلف خبری روزنامه دنیای اقتصاد نشان می‌دهد ظرف ۱۰ روزی که از آزادسازی قیمت‌ها گذشته است، در بازار مسکن گزارشی از افزایش قیمت‌ها مخابره نشده است، هر چند برخی فروشندگان فایل‌های فروش مسکن خود را به حالت انتظار درآورده‌اند. در بورس هم اتفاق خاصی نیفتاده است و شاخص در همان دامنه ۱۸ هزار واحدی با یک یا دو درصد بالا و پایین در حال فعالیت است. بازار ارز و طلا هم دچار نوسانات جزئی شده که متأثر از بازار جهانی است. نرخ دلار طی ۱۰ روز گذشته حدود ۱۲ تومان افزایش یافته است و قیمت سکه هم با افزایش ۵ هزار تومانی مواجه شده است. در بازار خرده‌فروشی هم تغییراتی در قیمت برخی اقلام مانند گوشت مرغ به وقوع پیوسته است که ضیغمی معاون وزیر بازرگانی، افزایش قیمت ۲۰۰ تا ۳۰۰ تومانی گوشت مرغ را فعلا طبیعی ارزیابی کرده است.

تبعات آتی آزادسازی قیمت‌ها

البته آنچه پیشتر آمد درباره تبعات اولیه اعلام آزادسازی قیمت‌ها بود و طبیعی است که تعمیم اثرات اولیه آزادسازی قیمت‌ها به مراحل بعدی آزادسازی قیمت‌ها منطبق بر واقعیت نخواهد بود. البته درباره تبعات آتی یا ثانویه آزادسازی قیمت‌ها، تحلیل‌های متفاوتی وجود دارد. از یک سو عدم تحقق پیش‌بینی‌ها درباره تبعات اولیه آزادسازی قیمت‌ها و از سوی دیگر به واسطه سیاست‌های چند لایه ای، آشکار، نیمه آشکار و بعضا غیرعلنی که دولت به کار گرفته است، پیش‌بینی دقیق را درباره آثار ثانوی آزادسازی قیمت‌ها و میزان تورم آن را با دشواری و پیچیدگی‌های خاصی مواجه کرده است. نگاهی به تحلیل‌های گذشته نشان می‌دهد که بانک مرکزی، تورم ۱۵ درصدی را

برای آزادسازی قیمت‌ها پیش‌بینی کرده بود، اما در همان حال، مراکز کارشناسی چون مرکز پژوهش‌های مجلس، حتی یک تورم ۶۸ درصدی را هم پیش‌بینی کرده بود. برخی تحلیل‌های بینابین هم درباره تورم ۳۰ تا ۴۰ درصدی به عمل آمده بود. با وجود چنین پیش‌بینی‌های متفاوتی، اما تبعات ثانوی تورم آزادسازی قیمت‌ها با سیاست‌های پولی ارتباط مستقیم دارد. چرا که در گردنه اول، مهار تبعات روانی آزادسازی قیمت‌ها اولویت دارد؛ اما در مرحله بعدی، واقعیات اقتصادی بر آثار روانی غلبه می‌کند و اگر سیاست‌های اقتصادی دولت به خصوص در بحث رشد نقدینگی مدیریت نشود، احتمال افزایش تورم ثانوی وجود دارد. به عبارت روشن‌تر، اگر دولتمردان به این نتیجه برسند که می‌توان مقادیر معتناهی نقدینگی خلق و آن را به چرخه پولی کشور تزریق کنند، به همان میزان هم احتمال افزایش تورم وجود دارد و بالعکس. در مجموع، قدرت تحمل دولت در عدم خلق نقدینگی، نقش اصلی را در تورم ثانویه آزادسازی قیمت‌ها دارد و البته عوامل دیگری چون مدیریت فکورانه و اتخاذ تصمیمات بر مبنای مدل‌های موفق اقتصادی را هم نباید از نظر دور داشت.

رئیس جمهور در انتخاب زمان اجرای هدفمندی یارانه‌ها هوشمندانه عمل کرد

یک اقتصاددان گفت: رئیس جمهور در انتخاب زمان اجرای قانون هدفمندی یارانه‌ها بسیار هوشمندانه عمل کرد و دعوت وی از مردم به آرامش و عدم تعجیل در برداشت از حسابها نیز به اجرای همراه با آرامش این قانون کمک کرد.

ابراهیم رزاقی در تبیین دلایل اجرای قانون توأم با آرامش اظهارداشت: شاید یکی از این دلایل را بتوان، انتخاب زمان اجرای قانون در ایام محرم به سبب حال و هوای معنوی آن دانست که به

آرامش در اجرای قانون کمک کرده است.

وی افزود: شاید از دیگر دلایل بتوان به سخنان خود رئیس جمهور در دعوت مردم به آرامش و عدم

تعجیل در برداشت از حسابها مربوط اشاره کرد.

رزاقی همچنین به حضور هوشیارانه مسئولان و نیروهای انتظامی اشاره کرد که خود زمینه اجرای

توام با آرامش قانون را فراهم کرد.

وی اضافه کرد: این آرامش تا زمانی پایدار خواهد بود که مسئولان دچار اشتباه عملیاتی یا

سیاستگذاری در گامهای بعدی، در روند اجرای قانون نشده باشند.

این کارشناس اقتصادی با تحسین عملکرد مردم در واکنش به اجرای قانون گفت: گرچه پیش از این

انتظار می رفت که در آستانه اجرای قانون مردم به خرید کالا اقدام کنند ولی بررسی حرکات مردم

در ایام اخیر نشان داد که چنین نبود.

وی افزود: عدم گرایش توده مردم به خرید کالا، خود مانع از تشدید افزایش قیمتها شد. البته نمی

توان انکار کرد که قیمتها با کمی افزایش مواجه شده است.

رزاقی گفت: اگر دولت بتواند قیمتها را کنترل کند تا مردم دچار انتظارات تورمی نشوند، می توان

امیدوار بود که قانون با موفقیت اجرا شود.

* زمان اجرای قانون هدفمندی یارانه ها، زمان جنگ بر علیه گرانی

وی افزود: باید مردم به این باور برسند که همزمان با اجرای قانون هدفمندی یارانه ها، وارد جنگی

شده اند که مبارزه با گرانی نام دارد. در این شرایط ضمن مبارزه با گرانیها، صرفه جویی

خواهند کرد.

این اقتصاددان گفت: دولت باید سپاهی اطلاعاتی از مردم تشکیل دهد و به یاری همین سپاه، با گرانیها مبارزه و بالافاصله به برخورد و مجازات گرانفروشهها اقدام کند. وی افزود: این ایام بهترین زمان برای برخورد با محتکران و کسانی است که به خرید ارزان کالاها و خدمات و فروش گرانتر آنها اقدام می کنند.

* موفقیت قانون هدفمندی در گروی کنترل قیمتها

رزاقی با تأکید بر اینکه موفقیت قانون هدفمندی یارانه ها در گروی کنترل قیمت کالاها و خدمات است افزود: اگر دولت بتواند با جلب مشارکت مردم و نیز با بهره گیری از هوشیاری آنها، به مبارزه با گرانیها اقدام کند و قیمتها را مهار کند، قطعاً در اجرای قانون موفق خواهد بود.

* عدم مطرح کردن ابعاد دیگر طرح تحول اقتصادی

این کارشناس اقتصادی با اشاره به سخنان رئیس جمهور در زمان اعلام اجرای قانون هدفمندی گفت: به اعتقاد من رئیس جمهور نباید به طرح ابعاد دیگر طرح تحول اقتصادی در گامهای اولیه اجرای قانون هدفمندی یارانه ها اشاره کند.

وی افزود: باید طرح را بتوان به طور گام به گام پیش برد و مردم را نسبت به اجرای قانون و گامهای آتی آن، دچار وحشت یا اضطراب نکرد.

رزاقی گفت: از ابعاد مختلف طرح تحول، سخت ترین آن، همین هدفمندی یارانه ها بود که در گام اول اجرا، به خوبی پیش رفته است.

* قیمت‌های جدید سوخت از شوک درمانی حکایت دارد

رزاقی گفت: قیمت‌های جدیدی که برای انواع سوخت اعلام شده از نوعی شوک درمانی اقتصادی حکایت دارد. برخی کارشناسان باور به شوک درمانی دارند و بعضی دیگر نیز با اعتقاد به افزایشها با شیب ملایم بر این باورند که به این ترتیب راحت تر می توان به کنترل افکار عمومی اقدام کرد. وی افزود: به هر تقدیر، تاکنون اجرای قانون روند قابل قبولی داشته و بر همین اساس می توان آینده خوبی را برای تحقق اجرای قانون پیش بینی کرد.

دولت بهترین روش را برای گام اول اصلاح قیمت‌ها انتخاب کرد

رئیس شورای رقابت با اشاره به اجرای قانون هدفمندی یارانه‌ها و اصلاح قیمت حامل‌های انرژی، اولویت دولت برای اصلاح قیمت فرآورده‌های نفتی در سال اول اجرای این قانون را اقدامی مثبت ارزیابی کرد و این شیوه را بهترین و کم‌زیان‌ترین روش برای اصلاح الگوی مصرف مردم دانست.

جمشید پژویان با مثبت ارزیابی کردن روش دولت برای اصلاح قیمت حامل‌های انرژی، اظهار داشت: به نظر می‌رسد دولت در مرحله اول توجه ویژه‌ای به اصلاح قیمت بنزین، گازوئیل و فرآورده‌های داشته است که این یک گام مثبت و درستی است اما هنوز با قیمت‌های جهانی فاصله دارد.

وی افزود: در اقتصاد همه کالاها تأثیر یکسان در بهبود وضعیت اقتصادی کشور ندارند و بعضی از کالاها در اولویت اصلاح قیمت قرار دارد و در این بین اصلاح قیمت بنزین، گازوئیل و مشتقات نفتی هم‌اکنون اولویت بیشتری نسبت به نان دارد.

به گفته وی می‌توان اصلاح قیمت نان را در مراحل بعدی انجام داد زیرا ارتباط این کالا با اصلاح الگوی مصرف خانوار و کارایی اقتصادی کمتر است.

* توجه بیشتر خانوارها به استفاده از کالاهای کم مصرف

این کارشناس اقتصادی در ادامه گفت: از این پس مردم به استفاده از لوازم کم مصرف بیشتر توجه خواهند کرد و برای خرید لوازم خانگی کالایی را می‌خرند که مصرف انرژی کمتری داشته باشد و از طرف دیگر تولیدکنندگان هم باید با تغییر تکنولوژی و سیستم تولید، کالاهای کم‌مصرف تولید کنند.

پژویان با بیان اینکه همواره مصرف‌کننده پیشگام در اصلاح الگوی مصرف است، تصریح کرد: پس از تغییر الگوی مصرف در بخش خانوار و عدم تمایل آنها به خرید کالاهای انرژی‌بر، تولیدکنندگان به تبع آنها به سمت تولید کالاهای کم مصرف خواهند رفت.

این اقتصاددان با بیان اینکه قیمت کالاها و خدمات با تغییر الگوی مصرف موجب جابه‌جا شدن قیمت کالاهای پر مصرف با کم مصرف خواهد شد، اظهار داشت: این اتفاق الزاما به معنای تورم نیست زیرا تورم به معنای افزایش سطح عمومی قیمت‌ها است و در حال حاضر چنین اتفاقی نخواهد افتاد برای اینکه فقط قیمت برخی از جابه‌جا خواهد شد.

وی گفت: باید برای مردم تبیین شود که چه انتظاری معقول است و چه انتظاری نامعقول تا آنها در مقابل اتفاقات نامعقول عکس‌العمل نشان دهند.

خبرنگار فارس با بیان اینکه با اعلام قیمت ۷۰۰ تومانی بنزین، قیمت این ماده سوختی در گام اول به قیمت فوب خلیج فارس نزدیک شد، پرسید: آیا این امر مغایرتی با قانون هدفمندی یارانه‌ها که بر طبق آن باید در طول پنج سال قیمت حامل‌های انرژی آزاد شود، ندارد؟

پژویان گفت: هیچ الزامی در قانون نشده است که دولت در طول پنج سال قیمت همه حامل‌های انرژی به طور یکسان افزایش دهد بلکه دولت می‌تواند با اولویت‌بندی قیمت برخی از کالاها را بیشتر افزایش و برخی دیگر را در سال‌های بعدی تغییر دهد.

رئیس شورای رقابت در ادامه بیان داشت: هم‌اکنون در بسیاری از کشورها علاوه بر قیمت واقعی بنزین مالیات هم دریافت می‌شود به طوری که در حال حاضر قیمت بنزین در برخی کشورها هزار و ۸۰۰ تا دو هزار تومان است که نشان می‌دهد هنوز فاصله زیادی میان قیمت بنزین داخلی و خارجی وجود دارد.

وی یکی از الزامات تحقق کاهش مصرف بنزین در کشور را بهبود تکنولوژی بنگاه‌های خودروسازی عنوان کرد و اظهار داشت: دولت باید علاوه بر افزایش قیمت بنزین و ملزم کردن خودروسازان به تولید خودروهایی کم مصرف، فضای رقابتی را در این بخش توسعه دهد تا سرعت بهبود الگوی تولید

و مصرف در این بخش تسریع شود.

این کارشناس اقتصادی در پاسخ به این سؤال که برای استفاده بهینه از یارانه‌های واریز شده به حساب خانوارها چه راهکاری را پیشنهاد می‌کنید، با بیان اینکه مردم بهتر می‌دانند که چگونه باید از این یارانه‌ها استفاده کنند، افزود: به دلیل عدم استفاده ۵۰ درصد مردم ایران از بنزین، هزینه‌های این بخش چندان افزایش نخواهد یافت؛ البته حدود ۱۵ درصد از مصرف‌کنندگان که شامل دهک‌های بالای درآمدی هستند، تأثیر زیادی در هزینه‌هایشان خواهند داشت اما با توجه به درآمد بالای این افراد مشکل چندان در سطح رفاه آنها به وجود نخواهد آمد.

خبرنگار فارس با بیان اینکه برخی از کارشناسان برای کنترل نقدینگی هدفمندی یارانه‌ها اختصاص سود به این منابع را پیشنهاد می‌کنند، نظر پژوهشگران را در این باره پرسید. وی پاسخ داد: افزایش نرخ سود سپرده‌های بانکی در شرایط فعلی برای جذب منابع برای سرمایه‌گذاری سیاست درستی است اما نمی‌توان مردم را با این اقدامات مجبور به عدم استفاده از این منابع کرد زیرا سطح درآمدی خانوارها بسیار متفاوت است.

* اهداف هدفمندی یارانه‌ها در راستای اصل ۴۴ است

وی در پاسخ به سؤالی پیرامون تأثیر قانون هدفمندی یارانه‌ها بر اجرای قانون اصل ۴۴ و خصوصی‌سازی گفت: اهداف هدفمندی یارانه‌ها در راستای قانون اصل ۴۴ از جمله آزاد سازی و کارایی اقتصادی است و در واقع همگام با اصلاحات اصل ۴۴ باید بازارها شفاف شود تا بخش

خصوصی بتواند با کارایی بیشتر به فعالیت ادامه دهد.

رئیس شورای رقابت ادامه داد: واگذاری مدیریت اقتصادی به بخش خصوصی در واقع برای کاهش هزینه‌ها و بهبود تکنولوژی و افزایش سودآوری است که برای تحقق این اهداف باید قیمت‌ها واقعی شود و بازار از شرایط انحصار خارج شود.

این اقتصاددان با بیان اینکه اصلاحات اقتصادی که منجر به افزایش کارایی و شفافیت نشود بی‌نتیجه خواهد بود، گفت: بنابراین امیدواریم که دولت با کمک شورای رقابت در همه زمینه‌ها از جمله قیمت‌گذاری‌ها بتواند شرایط افزایش رقابت و کارایی اقتصادی را فراهم کند.

وی ادامه داد: دولت باید به سیستم بانکی و بخش اعتبارات توجه ویژه‌ای داشته باشد زیرا وظیفه اصلی تأمین اعتبارات برای افزایش سرمایه‌گذاری و ایجاد صنایع با تکنولوژی برتر و کم‌مصرف بر عهده این نهاد اقتصادی است.

وی راهکار اصلی کنترل تورم هدفمندی یارانه‌ها را اصلاح تراز و کاهش کسری بودجه دانست و گفت: با این کار دولت می‌تواند عامل اصلی تورم از بین ببرد قیمت‌ها را کنترل کند.

این اقتصاددان در خصوص تغییر نرخ سود بانکی در زمان اجرای این قانون، اظهار داشت: معتقدم که باید افزایش در نرخ سود به ویژه در بخش سپرده‌ها برای جذب منابع و کنترل تورم می‌تواند یک گام مثبت باشد و برای تشویق سرمایه‌گذاری عوامل دیگری از جمله تخفیف نرخ استهلاک مالیاتی از منابع یارانه‌ها به بخش صنعت صورت گیرد.

* توسعه زیرساخت‌های اقتصادی با توجه به اثرات تورمی

وی در پاسخ به سوالی پیرامون اظهارات رئیس جمهور در خصوص استفاده از منابع صرفه‌جویی شده حاصل از اجرای قانون هدفمندی یارانه‌ها در بخش عمرانی، با بیان اینکه مطمئناً جناب رئیس جمهور امکانات و توان بالقوه را مطرح کردند، گفت: نکته‌ای که آقای رئیس جمهور گفتند این بود که ما می‌توانیم اعتبارات عمرانی دو برابر کنیم که این الزاماً به این معنا انجام چنین کاری نیست زیرا دولت بدون توجه به اثرات تورمی آن و در بعضی موارد افزایش نقش خود در اقتصاد نباید این کار را انجام دهد.

پژوین خاطر نشان کرد: در یک اقتصاد باید همه بخش‌ها به طور متوازن و همگام با حرکت کنند زیرا در صورتی که سرمایه‌گذاری زیربنایی فراتر از نیاز روبنای اقتصاد باشد موجب عدم تعادل در اقتصاد می‌شود. کشورهای کمونیستی در ابتدا برای توسعه سرمایه‌گذاری بسیار سنگینی انجام دادند که این در ظاهر اقدام بسیار مناسبی اما باید در نظر داشت که هر عمل اقتصادی که انجام می‌شود هزینه‌هایی هم به دنبال خواهد داشت.

این کارشناس اقتصادی هدف اصلی اصلاحات اقتصادی را بهبود تکنولوژی انرژی بر و ناکارآمد صنایع عنوان کرد و گفت: نوسازی تکنولوژی صنایع موجب ایجاد صنعتی کارآمد و صرفه‌جویی کننده خواهد شد که این امر منجر به افزایش رونق اقتصادی خواهد شد.

* تخصیص اعتبارات عمرانی به بخش‌های اولویت‌دار

وی ضمن تأکید بر طراحی بسته پولی و مالی مناسب برای کنترل تورم و سرمایه‌گذاری مجدد،

اظهار داشت:

جهت‌گیری و سیاست‌های دولت باید با سیاست‌های اصلی و کلان هماهنگی داشته باشد تا اهداف مشخص شده تحقق یابد؛ در صورتی که دولت قصد افزایش سرمایه‌گذاری در بخش‌های زیربنایی را دارد، تخصیص این منابع باید به بخش‌هایی اولویت‌دار مانند بخش حمل‌ونقل و یا در بخش ساختمان برای بهینه‌سازی مصرف انرژی انجام شود تا اصلاح الگوی مصرف در این بخش‌ها هر چه سریع‌تر انجام شود.

حنطه: عوامل شکست سیاست‌های تعدیل در هدفمندی یارانه‌ها تدبیر شد

یک کارشناس اقتصادی با اشاره به شکست سیاست تعدیل اقتصادی برای افزایش قیمت کالاهای اساسی در برنامه اول و دوم توسعه، گفت: دولت به خوبی عوامل عدم موفقیت این برنامه‌ها را شناسایی کرد و همین امر زمینه‌ساز توفیق در اجرای قانون هدفمندی یارانه‌ها شد. مهدی حنطه با اشاره به اعلام قیمت جدید برای کالاهای اساسی و حامل‌های انرژی، اظهار داشت: اقدامات و تمهیدات دولت برای اصلاح قیمت حامل‌های انرژی متناسب با جمیع شرایط، اقدامی منطقی و درست است.

وی افزود: با اجرای قانون هدفمندی یارانه‌ها، مفهوم اصلاح الگوی مصرف وارد ادبیات و رفتار اقتصادی مردم شده و در حال فراگیری در بین اقشار مختلف جامعه است و امیدواریم در آینده شاهد تغییر رفتار مصرفی خانوارها باشیم.

* فقدان سیاست‌های جبرانی عامل شکست تعدیل اقتصادی بود

وی با اشاره به شکست سیاست تعدیل اقتصادی برای افزایش قیمت کالاهای اساسی در برنامه اول و دوم توسعه، بیان داشت: علت عدم توفیق در افزایش قیمت‌ها در آن سال‌ها، فقدان سیاست‌های جبرانی و حمایتی در برنامه‌های طراحی شده بود.

این کارشناس اقتصادی خاطرنشان کرد: در آن زمان در حقیقت افکار عمومی مهندسی نشده بود اما در این دوره با توجه به گذشت سه سال از طرح این موضوع در نزد افکار عمومی، مردم با نحوه اجرای این قانون آشنایی پیدا کردند و دولت با تدوین بسته‌های سیاستی برای بخش‌های مختلف، زمینه‌های اجرایی آن را فراهم کرد.

وی در پاسخ به سؤالی در خصوص اختصاص سود به یارانه‌های نقدی برای تشویق خانوارها به پس‌انداز اظهار داشت: به نظر می‌رسد منابعی که برای خانوارها با پرداخت هزینه‌های مصرفی باقی می‌ماند قابل توجه نیست و نمی‌تواند راهکار مؤثری برای پس‌انداز یارانه‌ها باشد؛ اما اثرات روانی مثبتی خواهد داشت تا در کوتاه‌مدت تقاضا افزایش نیابد و سطح عمومی قیمت‌ها را تحت تأثیر قرار ندهد.

این کارشناس اقتصادی افزود: این یارانه‌ها جزو سپرده‌های کوچک محسوب و معمولاً در بانک‌ها سرمایه‌گذاری می‌شود؛ ممکن است در بلندمدت برای دهک‌های پایین جامعه مؤثر باشد اما با توجه به محدود بودن این سپرده‌ها، این اقدام در اقتصاد چندان اثرگذار نیست.

* کم‌کشش بودن بنزین علت اصلی افزایش شدید آن است

خبرنگار فارس ارزیابی این کارشناس اقتصادی را در خصوص روش اصلاح قیمت‌ها توسط دولت و توجه بیشتر به افزایش قیمت فرآورده‌های نفتی را پرسید.

حنطه پاسخ داد: با توجه به اینکه بنزین سهم عمده‌ای را در حمل‌ونقل عمومی دارد و تجربیات گذشته نشان داده که بنزین کالایی کم کشش است، در صورت افزایش جزئی قیمت آن تأثیر چندانی در رفتار مصرف‌کنندگان ایجاد نمی‌شد.

این کارشناس اقتصادی ادامه داد: به این دلایل دولت این نقاط را هدف‌گذاری کرد تا الگوی رفتاری مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان تغییر باید که به نظر می‌رسد تأثیر خود را تاکنون بر مصرف‌کنندگان داشته است.

وی با اشاره به قانون هدفمندی یارانه‌ها که براساس آن باید دولت در سال اول ۲۰ هزار میلیارد تومان از محل اصلاح قیمت حامل‌های انرژی و کالاهای اساسی به دست آورد، گفت: با توجه به اینکه سه ماه به پایان سال باقی مانده، بنزین بهترین گزینه برای اصلاح قیمت کالاها بود زیرا خانوارها واکنش کمتری از خود نشان می‌دهند و تأثیر کمتری بر حمل‌ونقل کالا دارد.

این اقتصاددان در خصوص رویکرد و الزامات تدوین بودجه سال آینده، گفت: با توجه به اینکه بودجه سال آینده باید با توجه به شرایط اقتصادی کشور از جمله حجم بالای بی‌کاری و نرخ تورم تنظیم شود تحقق این امر نیازمند تلفیق سیاست‌های پولی و مالی متناسب برای کنترل این دو مؤلفه است.

* هدفمندی یارانه‌ها موتور محرک قانون اصل ۴۴

حنطه در پاسخ به این سؤال که اجرای قانون هدفمندی یارانه‌ها چه تأثیر بر روند اجرای قانون اصل

۴۴ خواهد

داشت، با بیان اینکه اصلاحات ساختاری در بخش بنگاهی موجب افزایش کارایی در اقتصاد خواهد شد، تصریح کرد: اجرای این دو قانون موجب بهبود تکنولوژی و کارایی و در نهایت افزایش سودآوری بنگاه‌ها خواهد شد که استقبال از عرضه شرکت‌های عرضه شده در بازار سرمایه را در پی خواهد شد.

به گفته وی هدفمندی یارانه‌ها می‌تواند موتور محرک قوی برای روند اجرای قانون اصل ۴۴ باشد. این اقتصاددان افزود: یکی از عوامل کندی روند اجرای خصوصی‌سازی در کشور عدم تمایل خریدارن برای خرید سهام این شرکت‌ها بود، زیرا سرمایه‌گذاران تصور می‌کنند خرید این شرکت‌ها مقرون به صرفه نیست.

وی خاطرنشان کرد: اما هم‌اکنون که قیمت‌های نسبی به سمت واقعی شدن در حرکت است، بسیاری از واحدهای تولیدی که تاکنون صرفه اقتصادی نداشتند از جمله پالایشگاه‌ها، سودده خواهند شد و تقاضای سرمایه‌گذاری در این بخش‌ها افزایش خواهد یافت.

نورا: افزایش بهره‌وری مهمترین دستاورد هدفمندی یارانه‌ها است

عضو کمیسیون برنامه و بودجه گفت: با افزایش بهره‌وری در تولید می‌توان به کاهش قیمت با وجود اجرای هدفمندی یارانه‌ها اقدام کرد. عباسعلی نورا، درباره اهمیت بهره‌وری در اجرای موفق هدفمندی یارانه‌ها و صرفه‌جویی انرژی در واحدهای تولیدی گفت: اهمیت بهره‌وری در ایران به قدری زیاد است که همواره در لوایح بودجه بخش عمده‌ای از رشد اقتصادی از محل بهره‌وری پیش‌بینی شده و در لایحه برنامه پنجم پیشرفت و توسعه نیز از ۸ درصد رشد اقتصادی ۳ درصد از محل بهره‌وری پیش‌بینی شده است.

نماینده زایل و زهک در مجلس افزود: اگر بهره‌وری در کشوری مانند ایران که نرخ آن بسیار پایین است، مورد توجه قرار گیرد، بخش قابل توجهی از مشکلات جامعه را می‌توان بدون یک ریال اضافه، حل کند.

* بهره‌وری بیش از رشد اقتصاد آمریکا برای ما ارمغان دارد

نورا افزود: همه کارشناسان می‌دانند که اگر درباره بهره‌وری موفق عمل شود و ۳ درصد رشد اقتصادی از محل بهره‌وری به دست آید، در آن صورت رشد اقتصادی کشور حتی بیش از آمریکا خواهد بود که این نرخ در آمریکا سالانه کمتر از ۳ درصد است.

عضو کمیسیون برنامه و بودجه تاکید کرد: با اجرای هدفمندی یارانه‌ها ابزارهای مختلف افزایش بهره‌وری به دست می‌آید که از جمله آن با ایجاد رقابت و مدیریت بر مصرف، می‌توان باعث کاهش هزینه تولید و در نتیجه کاهش قیمت محصول شد.

نورا خاطرنشان کرد: با مدیریت مصرف سوخت می‌توان شرایط افزایش بهره‌وری را به وجود آورد و تولید با نرخ واقعی و در شرایط رقابتی صورت پذیرد.

این نماینده مجلس افزود: بهره‌وری نیروی کار در کشور بسیار پایین است و تولیدکننده از طرفی باید بداند که دیگر انرژی ارزان در اختیارش قرار نمی‌گیرد و از طرفی نیروی کار باید در جهت افزایش بهره‌وری کار خود تلاش کند.

وی افزود: صاحبان صنایع نسبت به بازسازی صنعت و افزایش بهره‌وری و ارتقاء تکنولوژی و نیز افزایش بهره‌وری نیروی کار اقدام کنند که بهره‌وری کار در کشور بسیار پایین است.

عضو کمیسیون برنامه و بودجه با تاکید بر اینکه یکی از راه‌های مهم نجات کشور توجه به بهره‌وری است، گفت: با اصلاح قیمت حامل‌های انرژی فضای رقابتی ایجاد می‌شود و ظرفیت واقعی تولید به

سمت ظرفیت اسمی افزایش می‌یابد.

نورا تاکید کرد: در حال حاضر افت نیروگاه‌های کشور بین ۱۵ تا ۲۰ درصد در جریان تولید و انتقال

شبکه‌های خطوط انتقال است که این نرخ دو سه برابر کشورهای دیگر است و باید در جهت

صرفه‌جویی در انرژی از خطوط انتقال و نیروگاه‌ها شروع شود.

وی افزود: وقتی قیمت سوخت برای نیروگاه‌ها واقعی شود، گرچه مالکیت آن نیروگاه در دست دولت

باشد، اما مانند بخش خصوصی سعی به اعمال مدیریت مصرف بهینه سوخت می‌کند و در شرایط

رقابتی قیمت را کاهش خواهد داد.

* فرصت دادن به صنایع برای بهره‌وری

عضو هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی افزود: باید به صنایع کشور ۶ ماه فرصت داده شود تا

بهره‌وری واحدهای خود را افزایش دهد، در آن صورت بر قیمت تمام شده کالا و صرفه‌جویی انرژی

موثر خواهد بود.

نورا افزود: وقتی ابزار کار، تفکر و سیستم تولید دولتی و حمایتی باشد انتظار افزایش بهره‌وری وجود

ندارد، اما وقتی رقابت ایجاد شد و قیمت انرژی به سمت نرخ واقعی حرکت کند، می‌توان انتظار

رقابت و افزایش بهره‌وری و بهسازی دستگاه‌ها داشت.

نماینده زابل و زهک تاکید کرد: اقتصاد با دستور اداره نمی‌شود، بلکه باید فضای تولید رقابتی باشد

که در آن صورت بخش خصوصی و دولتی می‌توانند به بهره‌وری فکر کنند.

وی افزود: صاحبان صنایع باید بدانند راه نجات آنها و ادامه حیات تولیدشان بستگی به افزایش

بهره‌وری و توجه به ظرفیت‌های موجود دارد.

* بهره‌وری کار در ایران با اگماض ۲ ساعت از ۸ ساعت است

عضو کمیسیون برنامه و بودجه در پاسخ به این پرسش که بهره‌وری نیروی کار در دنیا و در ایران چگونه است، گفت: میانگین بهره‌وری نیروی کار در دنیا نصف به نصف یعنی از ۸ ساعت کاری ۴ ساعت مفید است و در کشورهای توسعه یافته این نرخ بیش از ۶ ساعت از ۸ ساعت کاری و در ایران این نرخ به قدری پایین است که از گفتن آن رنج می‌بریم و اگر آن را اعلام کنیم، از سوی دستگاه‌ها تکذیب می‌شود.

وی ادامه داد: در عین حال با اگماض می‌توان گفت بهره‌وری نیروی کار دو ساعت از ۸ ساعت است که می‌توان تا سه برابر این رقم افزایش داد.

نورا افزود: ظرفیت بهره‌وری نیروی انسانی تا سه برابر قابل افزایش است و این افزایش نه تنها موجب بیکاری نمی‌شود، بلکه خود به خود به ایجاد اشتغال منجر خواهد شد.

* کاهش پیمایش زمین با خودرو در جهت کاهش مصرف سوخت

این نماینده مجلس در مورد صرفه‌جویی انرژی گفت: میانگین پیمایش هر شهروند ایرانی با خودرو نسبت به همه دنیا بالاتر است و اگر میانگین طول مسافت توسط خودرو به وسیله شهروندان ایرانی به میانگین جهان کاهش پیدا کند، از هدرروی بنزین و گازوئیل جلوگیری می‌شود و میزان مصرف سوخت در کشور به نصف کاهش می‌یابد.

نورا افزود: سرانه پیمایش مسیر روزانه توسط ایرانیان باید به میانگین این نرخ در دنیا برسد که در آن صورت مصرف سوخت کاهش پیدا می‌کند و موجب صرفه‌جویی و کاهش هزینه خواهد شد.

۵- اثرات هدفمند کردن یارانه ها بر قاچاق

هدفمندی یارانه‌ها قاچاق بنزین به پاکستان را کاهش داد

به دنبال طرح هدفمندی یارانه‌ها، قاچاق فراورده‌های نفتی از ایران به پاکستان با کاهش چشم‌گیری روبرو شد. به گزارش خبرنگار خبرگزاری فارس در کراچی، با شروع طرح هدفمندی یارانه و به خصوص حامل‌های انرژی، فروش بنزین قاچاق شده از ایران در پاکستان به شدت کاهش یافته است.

در سال‌های اخیر به علت افزایش مداوم قیمت نفت خام در پاکستان، قاچاق فراورده‌های نفتی به این کشور به شدت رشد داشت و این عامل سبب افزایش قاچاق بنزین از ایران به این کشور شد. قاچاق فراورده‌های نفتی از ایران به پاکستان سابقه‌ای طولانی دارد.

ایالت‌های "بلوچستان" و "سند" پاکستان در همسایگی مرزهای ایران، از بازارهای اصلی قاچاق سوخت در پاکستان هستند اما در سال‌های اخیر این پدیده به ایالت‌های "پنجاب" و "خیبرپختونخواه" نیز سرایت کرده بود.

یکی از ویژگی‌های محصولات نفتی ایران قیمت ارزان آنها است، به عنوان مثال، قیمت یک لیتر بنزین قاچاق شده از ایران نصف قیمت بنزین در پاکستان است.

بنزین و گازوئیل ایرانی به صورت گسترده در مناطق مختلف کراچی به خصوص محله‌های

فقیرنشین قابل دسترسی است.

بنزین ایران به شدت ارزان تر از بنزین فروخته شده در ایستگاه‌های سوخت در پاکستان است. یک

لیتر بنزین ایرانی به قیمت ۴۵ الی ۶۰ روپیه (۷۵ سنت) در پاکستان فروخته می‌شود.

مناطق "لیاری"، "ناظم آباد شمالی"، "کراچی جدید"، "نصرت بوتو" و "اورگانی" از مناطقی

هستند که می‌توان بنزین ایرانی را به قیمت لیتری ۴۰ تا ۵۰ روپیه (۵۰ سنت) خریداری کرد.

در شهر "حاج" در ایالت بلوچستان یک لیتر بنزین وگازوئیل ایرانی به ترتیب ۴۰ تا ۵۵ روپیه

(تقریباً ۷۰ سنت) و ۳۰ تا ۳۵ روپیه (تقریباً ۳۵ سنت) فروخته می‌شوند.

بر اساس آمار، حدود ۵۰ درصد از وسایط نقلیه عمومی در کراچی از بنزین و گازوئیل ایرانی استفاده

می‌کنند.

"احمد زری خان" یک راننده اتوبوس در گفت‌وگو با فارس اظهار داشت: ما فقط به علت اختلاف

قیمت از فراورده‌های سوختی ایرانی استفاده می‌کنیم و دلیل دیگری برای کارمان نداریم.

به گفته کارشناسان مسیرهای متفاوتی برای ورود فراورده‌های نفتی قاجاق از ایران به پاکستان

وجود دارد؛ در کمربندی "پشتون" در بلوچستان محصولات نفتی ایرانی وارد شهر "تفتان" که

شهری هم‌مرز با "زاهدان" است، می‌شوند.

از شهر تفتان نیز بنزین قاجاق وارد شهرهای "دالبادین"، "نوشکی" و سپس "کوئته" می‌شوند.

"احمد" یک مغاره‌دار که بنزین ایرانی می‌فروشد در گفت‌وگو با خبرنگار فارس تصریح کرد: بعد از

افزایش قیمت بنزین در ایران، فروش بنزین ایرانی دیگر برای ما سودی ندارد.

بنزین و گازوئیل ایرانی در تمام نقاط و خیابان‌های شهر کوئته بدون نظارت و سختگیری در حال

فروش است.

گفتنی است فرآورده‌های نفتی قاچاق از کشور افغانستان نیز از طریق شهرهای "قندهار" و "چمن" وارد خاک پاکستان می‌شوند.

نفت قاچاق از شهر چمن وارد کویته، لرالای، قلعه عبدالله و دیگر مناطق پشتون می‌شوند.

کارشناسان اقتصادی پاکستان اعلام کردند با حذف یارانه‌ها در ایران پاکستان مجبور است در

ماه‌های آینده ۶.۳ میلیارد دلار بیشتر برای واردات فرآورده‌های نفتی از مجاری قانونی بپردازد. به

گزارش پایگاه اینترنتی بیزینس رکورد کارشناسان پاکستانی معتقدند در اثر هدفمند شدن یارانه‌ها

در ایران و به ویژه افزایش قیمت حامل‌های انرژی در این کشور هزینه واردات محصولات نفتی

پاکستان طی ماه‌های آینده به بیش از ۶.۳ میلیارد دلار افزایش خواهد یافت که این مساله فشار

زیادی را به بودجه پاکستان وارد خواهد کرد.

به گفته این افراد افزایش قیمت فرآورده‌های نفتی در ایران انگیزه قاچاق این فرآورده‌ها از ایران به

پاکستان را کاهش داده است.

بر اساس این گزارش میزان واردات فرآورده‌های نفتی پاکستان که هم‌اکنون به ۳۰ میلیارد دلار در

سال می‌رسد طی ماه‌های آینده بیش از ۶.۳ میلیارد دلار افزایش خواهد داشت و به بیش از ۳۶

میلیارد دلار خواهد رسید.

قبل از حذف یارانه‌ها در ایران ۲۱ درصد از تقاضای بنزین پاکستان از طریق قاچاق بنزین ایران

تامین می‌شد. بنزین قاچاق شده از ایران نیز در این زمان به قیمت ۲۲ روپیه در برابر هر لیتر در

پاکستان فروخته می‌شد که اکنون این رقم به ۴۷ روپیه افزایش یافته است.

اثرات هدفمند کردن یارانه‌ها در ایران به کردستان عراق رسید

یک پایگاه خبری اعلام کرد افزایش قیمت سوخت در ایران و بالا رفتن هزینه حمل و نقل، اقتصاد کردستان عراق را که به واردات مواد غذایی از ایران وابسته است شدیداً متاثر کرده است.

پایگاه اینترنتی کاردیک گلوب طی تحلیلی نوشت ایران برنامه ای را برای انجام اصلاحات اقتصادی به اجرا گذاشته است که بر اساس آن قیمت حامل های انرژی در این کشور و برخی مواد غذایی افزایش داده شده است.

بر اساس این گزارش با اجرای قانون هدفمندی یارانه ها و حذف یارانه انرژی قیمت سوخت در ایران ۳۰۰ درصد افزایش یافته است و قیمت هر لیتر بنزین از ۱۰ سنت به بیش از ۴۰ سنت افزایش یافته است. این پایگاه به اثرات افزایش قیمت حامل های انرژی بر هزینه های حمل و نقل اشاره کرده و نوشته است: افزایش قیمت انرژی می تواند شوک زیادی به قیمت های حمل و نقل و مواد غذایی وارد کند.

احمدی نژاد در سخنانی اجرای این قانون را در تاریخ اقتصادی ۵۰ ساله ایران بی سابقه ارزیابی کرد. وی گفت اجرای این طرح موجب ارتقای بهره وری مصرف انرژی و افزایش رشد اقتصادی ایران خواهد شد.

این گزارش تصریح کرده است اجرای این قانون تاثیر منفی زیادی بر اقتصاد کردستان عراق خواهد داشت. کردستان عراق به شدت به واردات تجهیزات ساختمانی و مواد غذایی از ایران وابسته است و افزایش قیمت سوخت موجب افزایش هزینه حمل و نقل صادرات به کردستان خواهد شد. البته کاهش صادرات به کردستان عراق به ضرر اقتصاد ایران نیز خواهد بود.

ادوار جبل علی مدیر گمرک حاج عمران تاکید کرد پس از اجرای قانون هدفمندی یارانه ها در ایران تعداد کامیون های وارد شده به کردستان عراق از طریق مرز حاج عمران به شدت کاهش یافته است . البته هنوز خیلی زود است تا در خصوص میزان تاثیرات منفی اجرای این قانون بر اقتصاد ایران و کردستان عراق اظهار نظر کنیم .

بر اساس برآوردهای اولیه پس از هدفمند کردن یارانه ها هزینه صادرات تجهیزات ساختمانی از ایران به کردستان عراق ۵ درصد افزایش داشته است . تعداد کامیونهای وارد شده به کردستان عراق از ۲۰۰ دستگاه در روز به کمتر از ۳۰ تا ۴۰ دستگاه رسیده است .